

СЕРІЯ "ВСІ ПРАЗНИКИ В ГОСТІ"

ВЕЛИКДЕНЬ

ББК 82.3(2Укр)
В27

Серію «Всі празники — в гості» засновано 2010 року

Ця книжечка — універсальна!

Вона прислужиться і вихователям дошкільних закладів,
і педагогам початкових класів, і вчителям на уроках рідної мови,
народознавства чи християнської етики, і батькам —
для сімейного прочитання, і, звичайно ж, юним читайликам.

Обмежений тематично, бо висвітлює лише одне свято —
Великдень (від Вербної неділі до Зливаного понеділка),
збірник умістив оповідки й казки, вірші й загадки,
прислів'я й дитячі гаївки-ігри.

Усе-все, що допоможе розвинути творчу уяву, задовольнити
пізнавальний інтерес, виплекати відчуття національної
приналежності української дитини.

В27 **Великдень**/Упор. І. Дем'янова, Т. Будна. —
Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. — 84 с.

ISBN 978-966-10-0665-1

ББК 82.3(2Укр)

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

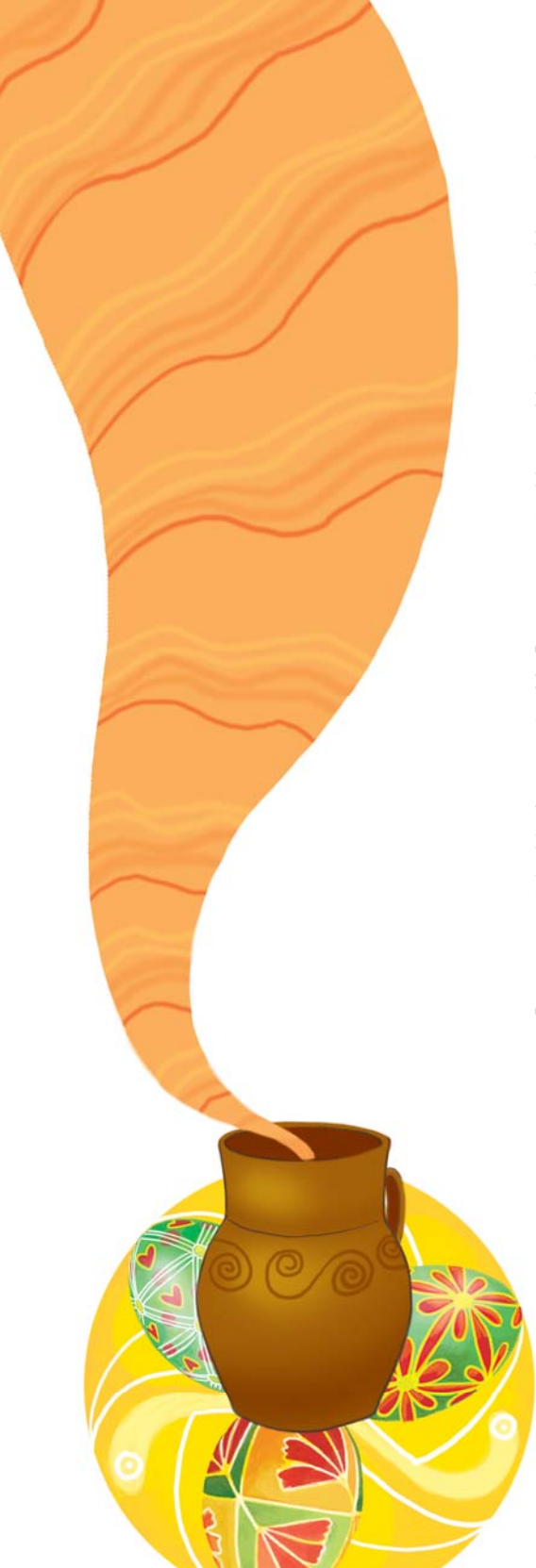
ISBN 978-966-10-0700-9 (серія)
ISBN 978-966-10-0665-1

© І. Дем'янова, Т. Будна, упорядкування, 2010
© Навчальна книга – Богдан, майнові права, 2010

ВЕЛИКДЕНЬ (ПАСХА)

Одне з найвеличніших, найвизначніших у християнстві свят — Великдень — відзначають на честь воскресіння Ісуса Христа. Святкують після рівнодення, з настанням повного місяця. Перед Великоднем у Лозову (Вербну) неділю освячують розквітлі гілочки верби. Згодом готуються до свят: прибирають оселі, розписують писанки чи фарбують крашанки, випікають обрядове печиво (паски). До вечора Чистого (Страсного) четверга мають бути очищені та впорядковані обійстя. Із церкви того дня приносять запалену свічку (треба донести, щоб не згасити) і випалюють нею хрестики на дверях, аби захистити оселю від нечистої сили. У Страсну п'ятницю виносять плащаницю (зображення на полотнищі Ісуса Христа) й віруючі поклоняються їй, оплакують муки розіп'ятого Спасителя. У Великодню суботу в багатьох регіонах України, зокрема на Тернопільщині, зберігся давній звичай запалювати ритуальні очисні вогнища на пагорбах чи верхів'ях гір. Великдень починається з Воскресної літургії, після котрої

освячують їжу в кошиках, накритих вишитими серветками чи рушниками. Після сніданку — гаївки, великодні пісні та обрядові ігрища біля церкви.

Після Великодня — Зливаний (Обливаний, Світлий) понеділок. Дівчат, молодиць обливають джерелицею — знаменують дохристиянський культ животворчого жіночого начала води (Дани). У Світлий вівторок після відправи Служби Божої священник проводить миропомазання, яке теж є оберегом від темних сил.

У Світлий четвер у місцевостях, де б'ють джерела з цілющою водою, відправляють пасхальні богослужіння, й віруючі очищаються освяченою водою.

У Провідну неділю на цвинтарях відслужують парастаси (спеціальні молитви) за померлі душі. Всі вшановують того дня покійних родичів. Так завершуються Великодні свята, залишаючи в наших серцях радість єднання сім'ї, незнищенну любов до світла, родинного дому, рідного краю.

Ірина Дем'янова

“Не я б’ю,
лоза б’є”

A vertical illustration of a brown willow branch with several white catkins, each with yellow stamens. A thick, pink ribbon curves around the branch from the top left, loops around it, and continues down to the bottom right, ending in a loop.

ВЕРЬНИЦЯ

Ой ти, гілко, гілко вербова!
На тобі зелена обнова.
Ще холоднувато надворі,
А ти вже в святочнім уборі.

Ти вже у церковцю ходила,
Господу стежину встелила
І до нас вернулась свячена,
Гілочко вербова зелена.

Ти торкни Оленочку трішки,
Хай росте, як мама, заввишки.
А Максима — шпарко й багато,
Хай здоровий буде, як тато.

Ніна Горик

ВЕРЬНА НЕДІЛЯ

Вербові котики
Вербну неділю
Святкували
У верби на гіллі.
Весело співали всі весняночки
І робили з вітру витинаночки!

Ярина Черняк

ЛОЗОВА НЕДІЛЯ

Зацвіли на вербі пухнасті сіренькі та золотаві «котики».

Запишалася вона, бо ще жодне дерево не квітне, лиш де-не-де на осонні золотіють дрібні нечуйвітрики та на лісових галявинах прозирають блакитні оченята пролісків, ніжно пахнуть тендітні підсніжники. А верба — найдавніший тотем українців — символ життєвої сили. Де не посади — виросте, як не обламуй — відновиться та ще рясніш зацвіте. Наламали ми вербових прутиків, де намистечко із «котиків» щільніше, пов'язали стрічками в пучки для себе і для бабусі з дідусем і зранку в Лозову (чи, як ще кажуть, Вербну неділю) посвятили їх у церкві. Відомо, що як Ісус Христос в'їжджав у Єрусалим, то, зустрічаючи його, люди встеляли дорогу пальмовим віттям. А у нас пальми не ростуть, тому ми знаменуємо Месію освяченою вербою. Легенько вдаряємо прутиками кожного зустрічного, примовляючи: «Лоза б'є, не я б'ю, за тиждень — Великдень!» А потім зберігаємо їх як оберіг. У селах ними уперше виганяють на пасовище худобу, втикають прутики у ґрунт на городі, щоб його не рили кроти, запарюють і миють голову, щоб не випадало волосся, підпалюють і обкурюють димом налякане дитя. А ще кажуть, якщо проковтнути одного вербового «котика» зразу після освячення — збудеться заповітне бажання.

Ірина Дем'янова

НАРОДНА ПІСЕНЬКА

Верба б'є, не я б'ю,
За тиждень — Великдень.
Уже недалечко
Червоне яєчко!
Лоза б'є, не я б'ю,
За тиждень — Великдень.
Будь здоровий, як вода,
І багатий, як земля.

ВЕЛИКОДНЄ ЯЄЧКО

Є така приказка: «Дороге яєчко на Великдень».
Саме до цього свята фарбують і розписують яйця.
Потім їх святять у церкві й дарують своїм рідним,
знайомим. Це означає, що всі образи слід забути. Хто
посварився, на Великдень обов'язково миряться.
Освячену писанку з давніх-давен клали до першої
купелі немовляти, щоб зростало дужим. Писанку при-
орювали в полі, щоб краще родили жито-пшениця. Клади
під поріг стайні, щоб добре велося худобі. Зводячи хату,
в кожному кутку теж клали по писанці. Люди вірили, що
вона оберігає оселю від пожежі та іншої біди.

За Олександром Менем